

Seksuele opvoeding: positief benaderen

Zorg voor een veilige omgeving

Lichamelijkheid en intimiteit in de kinderopvang staan sinds de zedenzaak in een negatief daglicht. Ouders zijn bezorgd en medewerkers voorzichtig. Dit heeft invloed op de werkvloer, want: hoe reageer je als kinderen aanhalig op je schoot kruipen of je vragen wat 'seks' is? Dat hoort er toch gewoon bij? Tijd voor een positieve benadering van de seksuele ontwikkeling. **CHANNAH ZWIJEP**

Veel mannen in de kinderopvang zeggen dat ze voorzichtiger zijn met lichamelijk contact. Intimiteit en seksualiteit waren altijd al kwetsbare punten, maar nu ontwijken mannen meer dan voorheen situaties die 'verdacht' zouden kunnen lijken. Een kind dat met je wil stoeien, een natte broek verschonen: 'Liever niet', zeggen zij. Die behoedzaamheid is een gevolg van de feiten rond de Amsterdamse zedenzaak. Ouders zijn bang, merken mannen. Soms zelfs ronduit wantrouwend: 'Laatst zei een ouder dat ik uit de buurt van zijn kind moest blijven.' Hoewel het begrijpelijk is, gaat dat ver, vinden de vrouwelijke collega's. Velen steunen de mannelijke collega's door met ouders te praten. Zelf hebben ze immers vaak heel positieve ervaringen met mannelijke collega's. Mannen bij voorbaat als verdacht bestempelen creëert een onwerkbaar situatie, menen zij. Ook voor de kinderen. Hoe leg je een kind uit dat die mannelijke medewerker haar niet mag verschonen? Overigens lijken ook vrouwelijke medewerkers

voorzichtiger na de zedenzaak. Leg je bijvoorbeeld uit hoe een baby uit de buik komt, als je weet dat een kind je antwoord enthousiast thuis herhaalt? Medewerkers schatten in dat juist nu ouders niet blij zijn met een expliciet verhaal. Er zijn allerlei situaties waarbij je echt wel twee keer nadenkt voordat je reageert, vinden ook de vrouwen.

Seksualiteit ligt dus meer dan ooit ingewikkeld. Maar die behoedzaamheid op de werkvloer is in de alledaagse praktijk ook lastig. Omdat seksualiteit een 'gewoon' onderdeel is van de ontwikkeling van kinderen. Hoog tijd om dit (weer) op een positieve wijze te benaderen.

Pedagogisch beleid

Lichamelijkheid, intimiteit en seksualiteit horen ook gewoon bij het leven en bij de seksuele ontwikkeling van kinderen. Kinderen zijn van nature nieuwsgierig. Ze vinden het spannend te kijken hoe een vriendje plast. Of vragen je waarvoor het condoom is dat ze op straat zien liggen. Het hoort allemaal

bij de seksuele ontwikkeling en is van alle tijden. Dit vraagt van jou positieve begeleiding: om seksuele opvoeding. Al is het maar omdat je juist in een groep wilt dat seksueel spel respectvol en binnen zekere grenzen gebeurt. Seksuele opvoeding betekent bijvoorbeeld dat je antwoordt dat een condoom een voorbehoedmiddel is. Of dat je, als kinderen samen plassen, de geslachtsdelen benoemt. Vertel er ook bij dat een kind zelf mag bepalen of het wel of niet aangeraakt wil worden.

1. Do's op de werkvloer:

- biedt ruimte aan seksuele ontwikkeling
- geef kinderen eerlijk informatie, passend bij hun leeftijd
- geef het goede voorbeeld: scheld niet op homo's
- zorg voor duidelijke afspraken op de groep (geen dwang, pijn of gevaar)
- bespreek seksueel gedrag van kind met de ouders,
- ontwikkeling kind is uitgangspunt.

Meer lezen?

Channah Zwiep, *Doktertje spelen en zo*. Reed Business, Amsterdam. Prijs € 19,95. Het Pedagogisch Kader (0 – 4 jaar en 4 – 13 jaar) is te downloaden via: www.pedagogischkader.nl. De boeken worden uitgegeven door Reed Business en kosten € 19,95. Meer informatie en bestellen op kinderopvangtotaal.nl (shop).

Begeleiding van de seksuele ontwikkeling bestaat uit het creëren van een veilige omgeving

2. Dont's

- seksueel gedrag kind negeren
- niet praten over seksualiteit
- alle lichamelijk contact vermijden
- eigen lustgevoel nastreven.

Seksuele opvoeding ligt in het verlengde van de gewone opvoeding. Het vraagt daarnaast wat extra kennis van de seksuele ontwikkeling en een open houding tegenover seksualiteit. Daarnaast bestaat begeleiding van de seksuele ontwikkeling uit het creëren van een veilige omgeving. Dat doe je, door gevoelig te zijn voor signalen van kinderen en daarnaast warmte te bieden. Een kind dat zich veilig voelt, durft jou bijvoorbeeld te vragen hoe een baby uit de buik komt, of laat zonder schaamte zijn billen door jou afvegen.

Voor het bieden van complete veiligheid is een pedagogisch beleid nodig. In een concreet beleid staat bijvoorbeeld welk seksueel gedrag van kinderen 'erbij' hoort, hoe medewerkers hierop reageren en welke regels er op de opvang gelden. Ook bevat een pedagogisch beleid duidelijke gedragscodes voor medewerkers. Hierin staat bijvoorbeeld dat je werk en privé gescheiden houdt. Belangrijk is, dat een beleid uitgaat van een positieve visie op seksualiteit, zodat het niet alleen maar gaat over controle en beperkingen. Bovendien moet dit beleid liefst in overleg met medewerkers en ouders worden ontwikkeld, omdat seksualiteit heel verschillende menin-

gen oproept. Is er een helder pedagogisch beleid? Dit biedt jou en je collega's concrete handvatten en ouders daarnaast duidelijkheid.

3. Beleid over seksualiteit biedt:

- positief karakter
- overzicht (grenzen van) seksueel gedrag kind
- handvatten voor opvoedgedrag
- afspraken op de groep
- open klimaat en regelmatig overleg
- duidelijke gedragscodes:
 - professionele houding
 - samen op de groep ('vierogen'-principe)
 - respecteer elkaar en de kinderen
 - ken je grenzen.

Open klimaat

De basis voor pedagogisch beleid en voor seksuele opvoeding is een open klimaat in de organisatie. Als seksualiteit bespreekbaar is in een team, weet je hoe je collega's hierover denken, waarin jullie overeenkomen en waar de grenzen liggen. Regelmatig overleg maakt bijvoorbeeld duidelijk dat je collega het moeilijk vindt om vragen van kinderen te beantwoorden; kun jij dit van je collega overnemen? Een open klimaat in het team maakt het bovendien mogelijk elkaar op gedrag aan te spreken.

Zorg daarnaast voor openheid over seksualiteit tegenover ouders. Gemiddeld weten ouders weinig van de seksuele

ontwikkeling. Zij zijn, naast angst voor misbruik, ook vaak bang dat hun kind geen 'normaal' seksueel gedrag vertoont. Neem hun ongerustheid weg door er met hen over te praten. Spelen kinderen samen 'doktertje'? Leg meteen dezelfde dag aan de ouders uit dat dit bij de ontwikkeling hoort en hoe jullie kinderen hierbij begeleiden. Dit voorkomt ondoorzichtige situaties en mogelijk ongeruste of boze ouders. Organiseer daarnaast eens een ouderavond om ouders over jullie beleid te informeren. Je biedt hun zo bovendien gelegenheid ervaringen met elkaar te delen. Ook openheid over seksualiteit tegenover kinderen is belangrijk. Kinderen zijn tenslotte het uitgangspunt op de groep. Je kunt korte gesprekjes aangaan als er bijvoorbeeld iemand zwanger is. Of vragen wat respect voor hen betekent en welke afspraken zij hierover belangrijk vinden. Pas dan kun je hen eventueel hierop aanspreken. Voor seksueel gedrag geldt net als bij ander spel: je dwingt elkaar niet, doet elkaar geen pijn en doet niets gevaarlijks. Daarnaast geldt dat 'klikken' mag: een kind dat zelf geen nee durft te zeggen, moet jouw hulp in kunnen roepen. Zo bied je op een positieve manier ondersteuning. Daarmee geef je kinderen kennis en vaardigheden mee in hun seksuele ontwikkeling. «

Channah Zwiep (pedagoog) geeft trainingen over seksualiteit in de kinderopvang. www.kind-enzo.nl.